

Список використаних джерел

1. Бацилева О., Потаєва К. Поняття та особливості вибору копінг-стратегій: теоретичний аспект. С.167-169.
2. Гуляс І. Копінг-стратегії у контексті життєвих досягнень особистості. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. Т. III(20), № 40. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Gulyas-I.A.-Coping-strategys-in-the-context-of-vital-achievements-of-personality.pdf>.
3. Дем'яненко Б. Механізми психологічного захисту та копінг-стратегії в теорії і практиці корекційної та психотерапевтичної діяльності. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2023. № 24. С. 282–288.
4. Карамушка Л. М., Снігур Ю.С. Психологія вибору копінг-стратегії керівниками освітніх організацій : монографія. К.: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. 188 с
5. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. Копінг-стратегії: сутність, підходи до класифікації, значення для психологічного здоров'я особистості та організації. *Актуальні проблеми психології*. Т. 1, № 55. С. 23–30.
6. Сивогракова З. Психологія стресу. Управління стресом як аспект психологічної компетентності фахівця : Конспект лекцій. Харків : УкрДАЗТ, 2015. 42 с.
7. Сіренко Т., Кухарук О., Фроленкова О. Посібник з управління стресом та самодопомоги під час бойових дій та у післявоєнний період, спрямований на медичних працівників. Київ, 2023. 68 с
8. Шайхлісламов З. Теоретичні підходи визначення копінг-стратегій поведінки особистості. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського Серія: Психологія*. 2023. Т. 34 (73), № 1. С. 64–68

УДК 373.2.016:004:37.017.9

Тур Оксана Миколаївна

доктор педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри психології та педагогіки

Колісник Анна Вікторівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності
«Дошкільна освіта»

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ В ЗДО

Сьогодні STEM-освіта є ключовим світовим трендом та стратегічною відповіддю на виклики ХХІ століття, оскільки вона цілеспрямовано формує у дітей наскрізні навички. Заклади дошкільної освіти визначені як стартовий

майданчик для розвитку природничо-математичних, інженерних та дослідницьких здібностей, закладаючи фундамент для подальшого успіху. Однак, ефективність і системність впровадження STEM-підходу у дошкільній ланці безпосередньо залежить від створення та забезпечення належних педагогічних умов.

Під педагогічними умовами розуміється сукупність обставин, заходів та можливостей, що сприяють успішному протіканню освітнього процесу та досягненню поставленої мети [1, с. 44]. Для ефективної реалізації STEM-освіти в ЗДО ці умови повинні базуватися на принципах, практичної спрямованості та особистісно-орієнтованого підходу. Центральне місце посідає ігровий метод, оскільки саме гра є провідною діяльністю дошкільника та найкращим засобом для природного засвоєння STEM-знань.

Для забезпечення ефективної та системної реалізації STEM-освіти в закладах дошкільної освіти визначимо та деталізуємо три основні групи педагогічних умов, кожна з яких виступає критичним чинником успіху освітнього процесу.

Першою і, мабуть, найважливішою умовою є кадрова та методична готовність педагогічних працівників. Реалізація STEM-підходу вимагає від вихователів не лише базових знань, а й глибокого розуміння інтегративної сутності STEM. Ця готовність охоплює комплекс заходів. По-перше, це систематичне підвищення кваліфікації, спрямоване на освоєння сучасних методик раннього розвитку та інженерно-технічної творчості. По-друге, це цілеспрямований розвиток власної STEM-компетентності вихователів, що передбачає їхню здатність до дослідницької та проєктної діяльності, а також вміння пояснювати складні наукові явища доступною для дошкільнят мовою. По-третє, критично важливою є здатність до інтегрованого планування – вміння створювати тематичні блоки чи заняття, де знання з різних STEM-галузей (наприклад, математичні розрахунки для інженерного проєктування) органічно поєднуються, уникаючи фрагментарності та забезпечуючи цілісне сприйняття світу дитиною. Зрештою, це вимагає зміни педагогічної позиції: перетворення вихователя з транслятора знань на фасилітатора та партнера дитячої дослідницької діяльності.

Друга ключова умова – це створення відповідного розвивального предметно-просторового середовища, яке безпосередньо стимулює пізнавальну активність. Це середовище має бути гнучким, трансформованим та поліфункціональним, що дозволяє дітям самостійно змінювати його елементи відповідно до власних дослідницьких задумів. Його основні характеристики включають: наявність спеціалізованих STEM-куточків та міні-лабораторій, де діти можуть безпечно проводити прості експерименти з водою, повітрям, магнітами. Важливим елементом є забезпечення широкого спектру конструкторів (від LEGO до матеріалів для робототехніки), які розвивають просторове та інженерне мислення. Окрім промислових іграшок, обов'язковим є використання природних матеріалів

(шишки, каміння, пісок, вода), що заохочує дітей до первинного дослідження властивостей навколишнього світу. Таке середовище створює ситуації природного навчання, де дитина вчиться шляхом спроб, помилок та власних відкриттів.

Третя умова концентрується на використанні ефективних освітніх технологій та методик, які є рушійною силою STEM-процесу. Традиційні фронтальні заняття недостатні для розвитку креативності та критичного мислення. Тому пріоритет надається проєктній діяльності, яка передбачає постановку реальної проблеми, планування етапів її вирішення та створення кінцевого продукту (наприклад, будівництво містка, що витримає вантаж). Інший важливий елемент – це завдання відкритого типу, які не мають єдиної правильної відповіді, що стимулює дітей до дивергентного мислення та пошуку кількох варіантів рішень. Також ефективно застосовується моделювання (наприклад, створення моделі сонячної системи або схеми руху транспорту), що допомагає дітям візуалізувати абстрактні процеси та явища. Ці технології у своїй сукупності спонукають дітей до самостійного пошуку рішень, активного експериментування та аргументації своїх висновків, роблячи навчання особистісно значущим та захоплюючим.

Отже, ефективність реалізації STEM-освіти в ЗДО забезпечується системною взаємодією визначених педагогічних умов. Їхнє забезпечення трансформує освітній процес у дослідницько-орієнтований, що критично підвищує пізнавальну активність, допитливість та мотивацію дошкільників. Як наслідок, відбувається формування первинних науково-технічних уявлень і базових інженерних навичок, що сприяє розвитку цілісного світогляду та здатності дитини застосовувати знання на практиці.

Список використаних джерел

1. Майданенко, С., Кульбач, Л. Психолого-педагогічні умови ефективної організації методичної роботи в новій українській школі. *Науково-педагогічні студії*, 2024. №5(5). С. 43-52.